

Co-funded by
the European Union

АУДИТ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ

Європейський суд аудиторів і архітектура вищих органів фінансового контролю та аудиту

Заняття 14

Питання до розгляду: 1. Правова база та мандат ЄСА 2. Структура та організація ЄСА 3. ВОФК: типологія та принципи 4. Координація аудиту: INTOSAI та EUROSAI

Питання 1. Правова база та мандат ЄСА

Слайд 1 з 3

Правова основа — Договір про функціонування ЄС (ДФЄС)

Ст. 285–287 ДФЄС

Засновницький статус ЄСА як інституції ЄС.
Незалежність, повноваження зовнішнього
аудиту бюджету ЄС.

Фінансовий регламент ЄС

Регламент (ЄС, Євратом) 2018/1046 —
детальні процедури аудиту, звітності та
контролю використання фондів.

Рішення Ради 76/787/EEC

Акт про заснування ЄСА 1975 р. як органу
незалежного зовнішнього аудиту
Спільнот.

Питання 1. Правова база та мандат ЄСА

Слайд 2 з 3

Co-funded by
the European Union

01

Аудит законності та правомірності

Перевірка відповідності операцій нормам права ЄС та міжнародним стандартам.

02

Аудит ефективності (3Е)

Оцінка економності, ефективності та результативності використання коштів ЄС.

03

Декларація про надійність (DAS)

Щорічна позитивна/умовна заява про рахунки ЄС та законність транзакцій.

04

Спеціальні доповіді

Тематичні аудиторські звіти для Парламенту і Ради щодо конкретних програм і політик.

Питання 1. Правова база та мандат ЄСА

Слайд 3 з 3

Co-funded by
the European Union

ЄСА застосовує міжнародні стандарти аудиту ISSAI (INTOSAI) та MCA IAASB

ISSAI 100

Основні принципи
державного аудиту

ISSAI 200

Принципи фінансового
аудиту

ISSAI 300

Принципи аудиту
ефективності

ISSAI 400

Принципи аудиту
відповідності

ISA 700/705

Висновок аудитора (MCA
IAASB)

Ключовий висновок

Дотримання ISSAI забезпечує довіру до аудиторських висновків ЄСА на рівні всіх держав-членів. Водночас ЄСА розробляє власні Керівні принципи аудиту (ECA Audit Manual), що конкретизують ISSAI для специфіки бюджету ЄС та мультирівневого управління фондами.

Питання 2. Структура та організація ЄСА

Слайд 1 з 3

Co-funded by
the European Union

27

членів ЄСА
(по одному від
кожної держави-члена)

1

Призначення

Рада ЄС призначає членів строком на 6 років (поновлювано) після консультацій із Парламентом. Ст. 286 ДФЄС.

2

Незалежність

Члени не отримують інструкцій від урядів або інституцій. Стандарт незалежності відповідає ISSAI 130.

3

Палати ЄСА

5 спеціалізованих палат охоплюють: с/г, структурні фонди, зовн. дії, доходи, адмін. витрати.

4

Комітети

Адміністративний комітет, Комітет якості аудиту (AQC) — внутрішній нагляд за методологією.

Питання 2. Структура та організація ЄСА

Слайд 2 з 3

Річний звіт

Щорічно

Охоплює бюджет ЄС і Європейські фонди розвитку. Містить Декларацію про надійність (DAS). Приймається щорічно у жовтні–листопаді.

Думки ЄСА

За запитом

Консультативні висновки на запит інституцій ЄС щодо нових нормативних актів, що впливають на фінансове управління.

Спеціальні доповіді

25–30/рік

Тематичний аудит ефективності окремих програм ЄС (наприклад, Horizon, CEF, Erasmus+). Середньо 25–30 доповідей на рік.

Огляди

Систематично

Rapid case reviews та landscape reviews — коротші аналітичні матеріали з ключових питань управління фондами.

Питання 2. Структура та організація ЄСА

Слайд 3 з 3

Цикл аудиту ЄСА: від планування до звіту Парламенту

Нотис аудиторваному

Офіційне повідомлення об'єкта аудиту з попередніми висновками та правом на відповідь.

Adversarial procedure

Аудитований орган отримує право надати коментарі до фінального тексту звіту.

Публічність звіту

Звіти публікуються у Офіційному журналі ЄС та на сайті ЄСА (EUR-Lex, ECA.europa.eu).

Питання 3. ВОФК: типологія та принципи

Слайд 1 з 4

Вищий орган фінансового контролю (ВОФК / SAI) — конституційно незалежна інституція зовнішнього публічного аудиту

Вестмінстерська модель

Незалежний аудитор / Comptroller

Характерна для Великобританії, Ірландії, Канади. Одноосібний керівник — Генеральний аудитор/Comptroller. Підзвітний парламенту.

UK, IE, CA, AU

Наполеонівська модель

Рахункова палата / Cour des Comptes

Колегіальний орган з квазі-судовими повноваженнями. Характерна для Франції, Італії, Іспанії, Португалії.

FR, IT, ES, PT, BE

Змішана / Колегіальна

Рахункові палати без судових повноважень

Колегіальний орган без функцій юрисдикції. Типова для Німеччини, Австрії, Нідерландів, Польщі та України.

DE, AT, NL, PL, UA

Питання 3. ВОФК: типологія та принципи

Слайд 2 з 4

Co-funded by
the European Union

Лімска декларація (1977)

- Незалежність ВОФК від виконавчої влади
- Конституційне закріплення статусу
- Право доступу до всієї фінансової інформації
- Свобода у виборі методів аудиту
- Публічність звітів та підзвітність парламенту
- Захист від звільнення членів без законних підстав

Мексиканська декларація (2007)

- Незалежне фінансування ВОФК у бюджеті
- Мандат без обмежень у доступі до інформації
- Право самостійно обирати об'єкти аудиту
- Повноваження запитувати та публікувати звіти
- Ефективний механізм подальшого моніторингу
- Незалежне управління людськими ресурсами
- Право на зовнішнє незалежне кадрове призначення
- Фінансова та організаційна автономія

Питання 3. ВОФК: типологія та принципи

Слайд 3 з 4

Co-funded by
the European Union

Рахункова палата України як ВОФК: статус, функції та виклики євроінтеграції

Конституційна база

Ст. 98 Конституції України. Закон України «Про Рахункову палату» №576-VIII (2015 р. з доповненнями 2023 р.).

Склад і призначення

18 членів (Голова + 16 заступників і членів). Призначаються Верховною Радою строком на 9 років без права переобрання.

Повноваження

Контроль за виконанням Держбюджету, аудит ефективності, аудит КМУ, держпідприємств, управляючих фондами ЄС.

Євроінтеграційний вимір

Від 2022 р. — мандат на аудит коштів МФДУ та фондів ЄС. Співпраця з ЄСА в рамках аудиту Ukraine Facility.

Виклики

Обмеження у доступі до інформації щодо оборонних видатків. Потреба у посиленні аудиту ефективності за ISSAI 300.

Законодавчі зміни 2023–2024

Розширення повноважень щодо аудиту управляючих коштами ЄС. Запровадження засад ISSAI у нормативну базу РПУ.

Питання 3. ВОФК: типологія та принципи

Слайд 4 з 4

Порівняльна характеристика основних моделей ВОФК у державах-членах ЄС

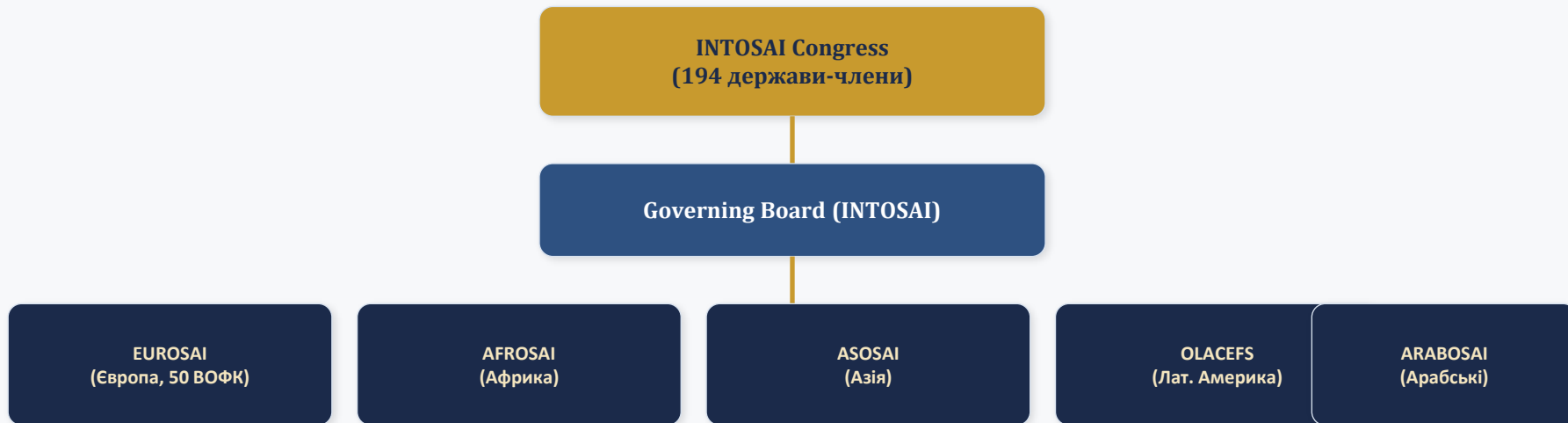
Критерій	Вестмінстерська	Наполеонівська	Колегіальна / Змішана	Україна (РПУ)
Структура	Одноосібний ген. аудитор	Колегія з судовими повноваженнями	Колегія, без суд. повноважень	Колегія, 18 членів
Судові повноваження	Відсутні	Так (Cour des comptes)	Відсутні	Відсутні
Підзвітність	Парламент (Auditor General)	Парламент + суди	Парламент / Уряд	Верховна Рада
Ключові країни	GB, IE, CA, SWE	FR, IT, ES, BE, GR	DE, AT, NL, PL, FI	UA (асоційований член ЄС)
Стандарти аудиту	ISSAI + NAO-guidelines	ISSAI + національні	ISSAI + BRH/NIK-guidelines	ISSAI (впровадження)

Питання 4. Координація аудиту: INTOSAI та EUROSAI

Слайд 1 з 3

INTOSAI — Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (1953, Гавана)

Стандарти INTOSAI (ISSAI): понад 100 стандартів — від принципів до практичних рекомендацій аудиту

Питання 4. Координація аудиту: INTOSAI та EUROSAI

Слайд 2 з 3

EUROSAI (1990) — регіональна група INTOSAI для 50 ВОФК Європи. Секретаріат — Рахункова палата Іспанії (Tribunal de Cuentas)

C

Контактний комітет ЄСА

Форум голів ВОФК держав-членів ЄС та ЄСА. Координує спільні аудити фондів ЄС і обмін методологією.

A

Спільні аудити

Паралельні та спільні аудити ЄСА—ВОФК (напр., структурні фонди, спільна аграрна політика, Erasmus+).

W

Working Groups EUROSAI

RM7 (аудит ефективності), IT (е-аудит), Environmental (аудит довкілля), Fight Against Corruption.

B

Capacity Building

Програми розвитку потенціалу ВОФК, зокрема для країн-кандидатів (UA, MD, GE) в рамках EUROSAI та SIGMA/OECD.

UA Рахункова палата України — асоційований член EUROSAI з 1997 р. з 2022 р. — учасник Контактного комітету ЄСА в ролі спостерігача. Активна підготовка до повноправної участі у спільних аудитах коштів ЄС.

Питання 4. Координація аудиту: INTOSAI та EUROSAI

Слайд 3 з 3

Виклики та реформи координаційної архітектури аудиту ЄС

01

Фрагментація аудиту EU funds

Виклик

Кошти ЄС аудитуються на різних рівнях: ЄСА, ВОФК, внутрішній аудит ЄК (OLAF/IAS). Ризик дублювання та прогалин — предмет реформи 2021–2027.

02

Ukraine Facility (2024–2027)

Практика

€50 млрд для України. ЄСА здійснює зовнішній аудит, РПУ — паралельний аудит національного компонента. Перший досвід co-auditing у воєнних умовах.

03

Цифровізація аудиту (e-audit)

Тренд

EUROSAI IT Working Group та ЄСА впроваджують ризик-орієнтований аудит на основі даних. Big data, AI-assisted audit — нові методологічні виклики для ISSAI.

04

Реформа Контактного комітету

Реформа

Оновлений мандат 2023 р.: спільні позиції ВОФК і ЄСА щодо управління фондами ЄС, підготовка до аудиту фондів NextGenerationEU та REPowerEU.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Co-funded by
the European Union

НОРМАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. ДФЄС, ст. 285–287 — <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX%3A12016E285>
2. Фінансовий регламент ЄС 2018/1046 — <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1046>
3. Регламент Ukraine Facility 2024/1449 — <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1449>
4. ISSAI 1 (Лімска декларація) — <https://www.issai.org/issai-1/>
5. ISSAI 10 (Мексиканська декларація) — <https://www.issai.org/issai-10/>
6. ISSAI 100/200/300/400 — <https://www.issai.org>
7. Закон України «Про Рахункову палату» №576-VIII — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА

8. ECA Annual Report 2023 — <https://www.eca.europa.eu/en/publications>
9. ECA Special Reports — <https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=special-reports>
10. INTOSAI — <https://www.intosai.org>
11. EUROSAI — <https://www.eurosai.org>
12. РПУ офіційний — <https://rp.gov.ua>
13. Грущинська Н. (2022). Моделі ВОФК в ЄС. Фінанси України, №4.
14. Leeuw F., Gils G. (2011). INTOSAI and SAI models. Public Budgeting & Finance.
15. Шевченко О. (2023). Євроінтеграція РПУ. Актуальні проблеми державного управління, №2.